

Гуца О.М.,

*к.т.н., доцент кафедри програмної інженерії
та інформаційних технологій управління,*

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Довгопол Н.В.,

*к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою,*

Харківський національний університет радіоелектроніки

ВЕРБАЛЬНА МОДЕЛЬ ПОБУДОВИ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СЕРВІСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ринкова практика демонструє нові сучасні методи, інструменти та підходи до управління організаціями, які дозволяють формувати переваги серед конкурентів та, відповідно, підвищувати свою конкурентоспроможність. Без стратегії у підприємства немає продуманого плану дій, який допомагає швидко та легко адаптуватися до мінливих зовнішніх умов, а без цього важко досягти бажаних цілей і завдань. Це особливо актуально в такій специфічній сфері, як побудова стратегії сталого розвитку малих і середніх підприємств (МСП) в умовах кризи.

Аналіз публікацій [1-4] дає підстави стверджувати, що формування стратегій сталого розвитку вимагає достатніх витрат на консалтинг та використовують технології, засновані на математичних моделях та кількісних методах, які розраховані на застосування на великих підприємствах, що мають фахівців потрібної кваліфікації.

Тому актуальною є розробка вербальної моделі (ВМ) формування оптимальної стратегії сталого розвитку МСП в умовах кризи для їх консалтингу в режимі nonstop on-line. Що дасть можливість керівництву МСП приймати ефективні управлінські рішення з мінімальною втратою часу і коштів.

Метою роботи є розробка ВМ формування оптимальної стратегії сталого розвитку МСП в умовах кризи для пошуку, оцінки та підтримки прийняття ефективних управлінських рішень.

Для досягнення поставленої мети необхідно:

- розробити ВМ класифікації поточного стану сервісних МСП на основі якісних методів;
- адаптувати вербальну модель класифікації поточного стану сервісних МСП, яка обрана в якості основи ВМ, для можливості її використання при наявності довільного набору критеріїв та їх значень;
- розробити модель автоматичного пошуку оптимального шляху (стратегії) від певної альтернативи (поточного стану підприємства) до альтернативи, яка гарантовано належить або наступного кращому класу – короткострокова стратегія, або кращому класу – довгострокова стратегія.

В основу розробки пропонованої моделі закладено використання якісної інформації – експертних знань, одержуваної від експертів в термінах їх предметної області. Експертом виступає ОПР, що є основним джерелом даних для ВМ. В якості методу обраний «ОРКЛАСС» (ординарна класифікація альтернатив) [5] з набору методів вербального аналізу рішень.

Оптимальний шлях шукається в просторі всіх гіпотетично можливих станів МСП, як шлях з найменшою відстанню від поточного стану до прикордонного стану наступного кращого класу.

Формування оптимальної стратегії в ВМ складається з 3 етапів:

Етап 1. Інформаційна підготовка до оцінки діяльності МСП. Аналізується діяльність лідерів даної галузі бізнесу та визначаються значення якісних критеріїв, що описують їх стан, значення критеріїв, які упорядковуються від кращого до гіршого, а також назва класів, до яких цей стан може належати.

Поточний стан МСП (критеріальний опис) визначається як набір значень критеріїв, якими описується діяльність лідерів даної галузі.

Етап 2. Класифікація поточного стану МСП. Згідно розробленого вирішального правила автоматично класифікується поточний стан МСП по відношенню до показників лідерів даної сфери бізнесу.

Етап 3. Визначення оптимальної стратегії розвитку МСП. Автоматично визначається оптимальний список критеріїв, значення яких і до якої величини потрібно поліпшити (стратегія), щоб МСП змогло перейти в більш високий клас. Стратегія може бути, як короткостроковою (перехід в наступний «кращий» клас), так і довгостроковою (перехід в «найкращий» клас). Оптимізація набору критеріїв може бути, як за часом, так і за вартістю досягнення мети.

Перелік джерел посилання

1. Vemić Milan. Optimal Management Strategies in Small and Medium Enterprises. 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/332143397_Optimal_Management_Strategies_in_Small_and_Medium_Enterprises (дата звернення: 15.10.2022).

2. Toymentsevaa I. A., Karpovaa N. P., Toymentsevaa A. A., Chichkinab V. D., Efanov A. V. Methods of the Development Strategy of Service Companies: Logistical Approach. *International journal of environmental & science education*. 2018. no. 11(14), P. 6820-6836. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1115790.pdf> (дата звернення: 15.10.2022).

3. Elias Mota, BA, Cerqueira de Sousa Gouveia Carvalho, AI, Azevedo Rodrigues Gomes, MI, Ferreira Dias Barbosa-Povoa, AP. Business strategy for sustainable development: Impact of life cycle inventory and life cycle impact assessment steps in supply chain design and planning. *Bus Strat Env*. 2020. no. 29(1). P. 87-117. doi: 10.1002/bse.2352

4. Zhang N., Mei L. Sustainable Development in the Service Industry: Managerial Learning and Management Improvement of Chinese Retailers. *Sustainability*. 2020. no. 12(4), article 1430. doi: 10.3390/su12041430.

5. Ларичев О. И. Вербальный анализ решений / Под ред. А. Б. Петровского. Ин-т системного анализа РАН. Москва: Наука, 2006. 181 с.